

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.3.4](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.3.4)

УДК 332.122

*Л. С. Ладонько,
д. е. н, доцент,
Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського, м. Київ
О. Г. Мітал,
к. е. н, доцент,
Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського, м. Київ*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

*L. S. Ladonko
Phd, associate professor
Tavriysky National University of V.I.Vernadsky, m. Kiiv
O. G. Mital
Phd, associate professor
Tavriysky National University of V.I.Vernadsky, m. Kiiv*

METHODICAL APPROACHES TO ESTIMATING ECONOMIC POTENTIAL OF THE REGION

Оцінюючи в цілому ситуацію, в якій опинилась економіка України та її регіони в умовах кризи, слід констатувати, що кризи не тільки загострюють соціально-економічні проблеми, а й дають шанс їх розв'язання новими методами. Таким шансом для України є, на наш погляд, розв'язання проблемних питань, спрямованих на забезпечення ефективного управління національним багатством країни, її ресурсами і активами на всіх ієрархічних рівнях національної економіки на основі оцінки рівня економічного потенціалу кожного регіону. Метою даного дослідження є удосконалення методичного підходу щодо оцінки ресурсного забезпечення економічного потенціалу регіонів.

У статті проведено систематизацію існуючих підходів до класифікації потенціалу як економічної категорії. На основі системного підходу і логіко-теоретичного аналізу уточнено структуру соціально-економічного потенціалу регіону як системи, що складається з локальних потенціалів та запропоновано враховувати специфічні аспекти аналізу в рамках даного підходу. Детальний аналіз методів оцінки економічного потенціалу регіону надав можливість сформувати типологію принципів оцінки, які є базовими для оцінки як наявності, так і реалізації економічного потенціалу, а їх перелік залежить від методу і вимог оцінки. Управління регіональним розвитком вимагає об'єктивної та своєчасної інформації про стан, можливі загрози та перспективи змінення потенціалу.

Ситуація в економіці України є досить складною, нерівноважною і, не зважаючи на ряд виконаних реформаційних заходів державної політики, ця ситуація залишається в транзитивному стані. Для переходу в стан стійкого розвитку необхідно на регіональному рівні здійснювати пошук резервів, організаційну перебудову підприємств, впроваджувати

нові форми зв'язку науки з виробництвом, ефективно використовувати інтелектуальні ресурси.

У подальших дослідженнях для оцінки економічного потенціалу регіону необхідно застосовувати та розробляти відповідні методи та методики, що адаптовані до наявних на сьогоднішній день офіційних статистичних даних та дозволять визначити не тільки величину потенціалу і якісний стан його елементів, а й ефективність його використання та відтворення.

Assessing in general the situation in which the economy of Ukraine and its regions was in a crisis, it should be noted that crises not only exacerbate socio-economic problems, but also give a chance to solve them with new methods. Such a chance for Ukraine is, in our opinion, the solution of problem issues aimed at ensuring the effective management of the national wealth of the country, its resources and assets at all hierarchical levels of the national economy based on an assessment of the level of economic potential of each region. The purpose of this study is to improve the methodological approach to assessing the resource availability of economic potential of the regions.

The article deals with the systematization of existing approaches to the classification of potential as an economic category. On the basis of the systematic approach and logical and theoretical analysis, the structure of the socio-economic potential of the region as a system consisting of local potentials is specified and it is proposed to take into account the specific aspects of the analysis within the framework of this approach. A detailed analysis of the methods for assessing the economic potential of the region provided an opportunity to form a typology of evaluation principles that are basic to assess both the availability and the implementation of economic potential, and their list depends on the method and requirements of evaluation. Regional development management requires objective and timely information on the status, potential threats and prospects for capacity change.

The situation in the Ukrainian economy is rather complicated, unbalanced and, despite a number of implemented reform measures of state policy, this situation remains in a transitive state. To move to a sustainable development, it is necessary at regional level to search for reserves, organizational restructuring of enterprises, to introduce new forms of communication science with production, to use intellectual resources efficiently.

In further research, in order to assess the economic potential of the region, it is necessary to apply and develop appropriate methods and techniques adapted to the official statistics available to date and will allow to determine not only the size of the potential and the qualitative state of its elements, but also the effectiveness of its use and reproduction.

Ключові слова: методичні підходи; економічний потенціал; регіон; розвиток; ресурси; ефективність; принципи оцінки; масштаби розвиненості потенціалу.

Key words: methodical approaches; economic potential; region; development; resources; efficiency; principles of estimation; scale of development of potential.

Постановка проблеми

Децентралізація управління, яка наразі широко впроваджується в Україні, зумовлює поглиблення інтересів до регіонального розвитку. Важливим моментом під час впровадження політики децентралізації є розроблення методика, яка б давала оцінку наявного потенціалу для розвитку регіонів у різних сферах. Сьогодні існує велика кількість показників, що характеризують стан розвитку і фактори, що на нього впливають. Проте на практиці відсутні єдині підходи до оцінки цих показників внаслідок складності розрахунків, браку інформації, організаційних, методологічних проблем, пов'язаних зі складністю переведення екологічних та соціальних даних у вартісні. Більшість різних індикаторів безупинно поповнюється та уточнюється, змінюється методика обстеження статистичними органами тощо, що створює певні труднощі для розрахунків. Тому основним завданням під час оцінки потенціалу регіонального розвитку є розроблення методичних підходів, визначення основних показників, що їх характеризують, а також з'ясування факторів, що безпосередньо впливають на розвиток різних сфер життєдіяльності регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Теоретичним і прикладним аспектам вирішення багатогранних проблем щодо оцінки та формування потенціалу регіональної економіки присвячено праці В. Александрової, О. Алімова, О. Амоші, Г. Андрощука, Л. Антонюка, Ю. Бажала, Б. Буркинського, М.Бутка, А. Власової, В.Геєця, Б. Данилишина, С.Дорогунцова, М.Долішнього, Є.Лапіна, В.Микитенко, М.Пашути, М. Чумаченка.

Відаючи належне теоретичній та практичній цінності наявних науково-прикладних напрацювань, існує потреба у проведенні системного дослідження проблем оцінки економічного потенціалу регіонів з урахуванням ресурсних обмежень та стратегічного курсу України на євроінтеграцію. Саме це обумовлює актуальність дослідження, його мету, структурно-логічну побудову та завдання.

Формулювання мети дослідження

Метою статті є аналіз, узагальнення та удосконалення теоретико-методичних підходів до розробки та застосування методів оцінки економічного потенціалу регіону задля отримання певних стратегічних результатів шляхом ефективного управління ним. Зокрема, потребують наукової розробки проблеми вивчення параметрів і властивостей економічного потенціалу регіону, з одного боку, як багатофункціональної системи, а з іншого, як комплексного показника розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Вибір стратегічного курсу розвитку регіонів як господарюючих територій і формування комплексного плану їх розвитку в системі національної економіки неможливо без оцінки економічного потенціалу регіону, в процесі проведення якої необхідно враховувати вплив різних факторів регіональної економіки – від ресурсного забезпечення та природно-географічного положення до виробничо-інноваційних можливостей і динаміки трудового потенціалу.

Очевидно, що функціонування економічної системи можливе лише при наявності деякого потенціалу, але в це поняття різними економістами вкладається різний зміст [1]. В економічній літературі існують різні погляди щодо структури економічної системи, основної та похідних цілей тощо. Це є однією з вагомих причин значної розбіжності у визначенні сутності економічного потенціалу. Економічний потенціал значною мірою визначається як характеристики елементів продуктивних сил без наявної цілі чи задачі, для досягнення яких вони виступають потенціалом [2, с.39]. Економічний потенціал характеризується з погляду виробництва з урахуванням основних елементів продуктивних сил, без визначення вектора їх використання [3, с.60] та трактується як діалектична взаємодія потенціалів продуктивних сил, техніко-економічних відносин, організаційно-економічних відносин, відносин власності та господарського механізму у відповідності до цілей та задач [4, с.367].

У першому випадку економічний потенціал розглядається тільки з позиції спроможності країни/регіону здійснювати виробничо-економічну діяльність, що передбачає процес виробництва для задоволення потреб населення. Виробництво матеріальних і духовних благ справді виступає основою життя людського суспільства.

До другої групи вчених також входять положення в яких економічний потенціал регіону з боку продуктивних сил визначається лише засобами виробництва та частиною трудових ресурсів без визначеної конкретної цілі чи задачі, яким підпорядковується цей потенціал. В даному разі автори не включають до економічного потенціалу регіону потенціал трудових ресурсів, а натомість вживають поняття інженерно-технічний працівник та інші, які за своїм економічним змістом є значно вужчими. Це істотно звужує розуміння економічного потенціалу регіону, оскільки не враховується не зайняте населення котре також володіє певним рівнем освіти і кваліфікації. Згідно закону Оукена, зміна рівня безробіття на 1% змінює ВВП на 2%. При негативних тенденціях, втрачає вся економіка. Водночас позитивним є врахування загальноосвітнього, професійного і культурного рівня працівників. Адже більш освічені люди, навіть якщо не будуть в змозі генерувати нові ідеї і технології, спроможні ефективніше використовувати вже існуючі. Відповідно, високі професійні якості, які формуються через поєднання здібностей, рівня освіти та практичного досвіду, дозволяють працівнику швидше і якісніше виконувати працю, від чого збільшується і продуктивність праці.

Третя група визначень включає авторів, які стверджують, що економічним потенціалом регіону виступає об'єм, структура, якість і технічний рівень виробництва в країні з урахуванням елементів продуктивних сил без направлення вектора їх використання. Об'єм виробництва – це кількісна характеристика виробництва, що виражається у таких показниках як ВРП та ін. Структура виробництва – це «якісне розчленування і кількісна пропорційність суспільного процесу виробництва» [5, с.120]. Розрізняють галузеву (поділ виробництва на галузі і показує рівень розвитку продуктивних сил), загальноекономічну (пропорційність між натурально-речовими і функціональними частинами суспільного продукту), територіальну (локалізація за регіонами) і соціально-економічну (характеристики соціального, професійно-кваліфікаційного розшарування населення, співвідношення відповідно до форм власності тощо) структури. Якість і технічний рівень визначається рівнем науково-технічного розвитку засобів праці та існуванням широкого ряду створених відповідних предметів праці [5, с. 65-67].

Економічна і соціальна ефективність функціонування регіональних систем безпосередньо залежать від характеристики економічного потенціалу, який не тільки визначає місце регіону в територіальному поділі праці, але і забезпечує конкурентоспроможність в регіоні товарів і послуг. Іншими словами, чим більше потенціал регіону, тим більше можливостей має регіон для свого комплексного розвитку. Потенціал регіону – це не тільки досягнутий регіоном економічний і соціальний рівень, а й ті резерви, які є на тій чи іншій території. Саме з метою виявлення наявних резервів необхідно вивчення економічного потенціалу,

нарощування якого є не самоціллю регіональної економіки, а засобом для забезпечення ефективного функціонування відтворювального процесу в цілому [6, с. 342].

Таким чином, визнаємо, що економічний потенціал – це динамічна категорія, яка змінюється, з одного боку, залежно від потреб суспільства, а з іншого, від рівня ресурсного, технологічного та інституціонального забезпечення її розвитку.

Сталий економічний розвиток збільшує спроможність регіональної економіки створювати добробут для місцевого населення. Це залежить від стану складових рушійних сфер розвитку регіону – праці, фінансового капіталу, засобів та обладнання, ноу-хау, землі, інших фізичних ресурсів, державної та приватної інфраструктури [7]. Розвиток науково-технічної сфери призвів до появи таких нових категорій як науковий, технологічний, інтелектуальний, інноваційний потенціал, що можна розглядати як системні складові економічного потенціалу регіону. Через складність і неможливість пізнання всіх параметрів і властивостей потенціалу як системи виникає необхідність вивчення її окремих аспектів, які характеризуються множинністю опису системи.

Так, існує чимало методик оцінки економічного потенціалу регіону в основі яких лежать різноманітні математичні, графо-аналітичні моделі, матричні, логічні та лінгвістичні методи тощо. Аналіз літературних джерел показав, що залежно від базового критерію оцінки серед існуючих концепцій можна виділити: а) ресурсну, яка визначає економічний потенціал регіону виходячи з суми витрат на його формування та використання; б) порівняльну, в основі якої лежить визначення економічного потенціалу регіону на базі порівняння з аналогами; в) результатну, яка визначає економічний потенціал регіону за розміром чистого потоку економічних результатів від його використання [8, с.12]. Під час оцінки можуть використовуватись комбінації згаданих підходів, оскільки, економічний потенціал, як об'єкт оцінки, складається з декількох взаємопов'язаних об'єктів (елементів), які можуть оцінюватись окремо.

Отже, під оцінкою потенціалу будемо розуміти визначення величини міри можливості кількісного та якісного складу як загальної величини потенціалу, так і величини його складових. При цьому серед наукових методів оцінки варто виокремити якісно дві основні групи методів за критерієм формування бази знань – формалізовані раціональні методи та експертні, або інтуїтивні (табл. 1).

Таблиця 1.
Наукові методи оцінки економічного потенціалу регіону

№	Назва групи методів	Характеристика
1.	Формалізовані раціональні (економіко-математичне, імітаційне моделювання, факторний аналіз, екстраполяція тенденції, нормативне прогнозування)	Це сукупність способів і прийомів розробки моделей та інтегральних показників, які дозволяють на основі факторного аналізу даних, а також їх кількісних змін та взаємозв'язків проводити визначення узагальнюючого показника, а також здійснити достатньо точні передбачення стосовно майбутнього стану економічного потенціалу. Переваги методів: адекватність, точність, можливість використання для управління і прийняття рішень. Недоліки: обмежена можливість одержання достатньої ретроспективної інформації щодо розвитку окремих складових потенціалу; обмеженість застосування формальних методів прогнозування на довгострокову перспективу із заданою якістю.
2.	Експертні (експертні оцінки, аналіз ієрархії, ранжування, бальна оцінка, рейтинговий аналіз)	Показники методів формуються на основі оцінок експертів, які вносять елемент невизначеності та стохастичності у визначення інтегральних показників потенціалу. Якість методів залежить від відбору і кваліфікації експертів. Переваги методів: використання в умовах неформалізованого опису станів економічної системи регіону; використання досвіду експертів у відповідних галузях; узгодженість оцінок експертів за умов неповноти невизначеності інформаційної бази. Недоліки: досить складно отримати потрібну інформаційну базу; неможливість забезпечення високої точності аналізу та прогнозування; суб'єктивізм.

Представлені у таблиці методи оцінки економічного потенціалу регіону мають свої позитивні та негативні сторони, що відповідним чином впливають на якість кінцевого результату. Безумовно, що будь-яка форма оцінки заслуговує на увагу, оскільки в системі аналізу, діагностики чи моніторингу вона дає не тільки аналітичне визначення, а й слугує підставою для прийняття відповідних управлінських рішень. Однак, важливою умовою під час розробки системи оцінки потенціалу є зведення до мінімуму факту суб'єктивності, що можна досягти завдяки чіткому визначенню критеріїв оцінки за базовими показниками. Застосування формалізованих методів є більш ресурсоемними з організаційної точки зору. Поряд з цим, використання експертних методів, які визначаються нескладною технологією проведення можуть застосовуватися в умовах дефіциту і навіть браку інформації щодо базових елементів регіонального економічного потенціалу.

Застосовуючи формалізовані методи оцінки економічного потенціалу регіону необхідно враховувати наступні основні аспекти аналізу в рамках системного підходу [9, с 102]:

- 1) елементний аспект – виявлення складу потенціалу; види потенціалів; диференційовані характеристики потенціалів; спільність і потужність потенціалів;
- 2) структурний аспект – встановлення структурних характеристик системи потенціалів: типи зв'язків, кількісні та якісні взаємозалежності;
- 3) функціональний аспект – встановлення і взаємодія між потенціалами, виявлення функцій потенціалів в системі територіального розвитку; порівняння функцій з метою визначення подібностей і відмінностей; виявлення функціональної структури територіального потенціалу;
- 4) факторний аспект – встановлення взаємозв'язку між використанням економічного потенціалу (окремого елемента потенціалу) та витратами на підтримання його необхідної величини в економіці регіону;
- 5) інтеграційний аспект – з'ясування протиріч в системі потенціалів, шляхів і способів вирішення знайдених протиріч; визначення ієрархії потенціалів в залежності від значимості для сталого розвитку координаційних зв'язків системи потенціалів із зовнішнього по відношенню до території середовищем; визначення тісноти даних зв'язків;
- 6) історичний аспект – розгляд потенціалів території крізь призму їх історичного розвитку; виявлення етапів у формуванні та розвитку потенціалів; порівняння виявлених тенденцій з загальноекономічними особливостями розвитку.

Детальний аналіз різних методів оцінки економічного потенціалу регіону надав можливість сформувати типологію принципів оцінки. Вони є базовими для оцінки як наявності, так і реалізації економічного потенціалу, але їх перелік не вичерпується зазначеними, а залежить від вимог оцінки, а саме:

Системність. Процес оцінки має здійснюватися з урахуванням того, що економічний потенціал регіону є складною стохастичною системою.

Узгодженість. Означає необхідність взаємозв'язку окремих етапів процесу оцінки, узгодження між собою показників, що застосовуються у процесі оцінки, а також результатів оцінки елементів економічного потенціалу регіону.

Варіантність. Припускає отримання декількох варіантів значень величини економічного потенціалу регіону. Ця вимога зумовлена тим, що основу складають обмежені ресурси, причому один і той самий вид ресурсу часто надає декілька взаємовиключних можливостей.

Оптимальність. Виходить із того, що існування декількох альтернативних варіантів оцінки потребує вибору найбільш оптимального варіанту, при цьому передбачається зведення до мінімуму фактору суб'єктивності, що можна досягти завдяки чіткому визначенню критеріїв оцінки за базовими показниками.

Комплексність. Здійснення різнобічної оцінки величини всіх наборів (пакетів) можливостей для виявлення максимальної з них.

Адекватність. Усі складові економічного потенціалу підприємства мають розглядатися в їх взаємозв'язку і взаємозалежності з іншими процесами та явищами. Оцінка повинна, по-перше, відповідати суті економічного потенціалу регіону, а по-друге, відображати реальний стан середовища.

Ефективність процесу оцінки. Означає необхідність перевищення економічного ефекту від визначення величини економічного потенціалу регіону і використання одержаних даних над витратами на проведення оцінки.

Зовнішнє економічне середовище стало менш сприятливим після світової фінансової кризи, і країни розвинутою економікою, зіткнулися з уповільненням зростання традиційних локомотивів світової економіки, таких, як промисловість, добувна галузь, сільське господарство[10]. Управління регіональним розвитком вимагає об'єктивної та своєчасної інформації про стан, можливі загрози та перспективи змінення потенціалу. Ситуація в економіці України є досить складною, нерівноважною і, не зважаючи на ряд виконаних реформаційних заходів державної політики, ця ситуація залишається в транзитивному стані. Для переходу в стан стійкого розвитку необхідно на регіональному рівні здійснювати пошук резервів, організаційну перебудову підприємств, впроваджувати нові форми зв'язку науки з виробництвом, ефективно використовувати інтелектуальні ресурси. Регіональні детермінанти розвитку економічного потенціалу й активізації економічного зростання за своєю природою мають загальносуспільне значення, оскільки є факторами розвитку всіх галузей та видів економічної діяльності в регіоні.

Оцінюючи в цілому ситуацію, в якій опинилась економіка України та її регіони в умовах кризи, слід констатувати, що кризи не тільки загострюють соціально-економічні проблеми, а й дають шанс їх розв'язання новими методами. Таким шансом для України є, на наш погляд, розв'язання проблемних питань, спрямованих на забезпечення ефективного управління національним багатством країни, її ресурсами і активами на всіх ієрархічних рівнях національної економіки на основі оцінки рівня економічного потенціалу кожного регіону. Це могло би стати реальним напрямом забезпечення розвитку економіки України.

Ключовими позиціями в розв'язанні проблем формування економічного потенціалу на рівні регіонів є:

- визначення ринкової та реальної вартості капіталу суб'єктів економіки, що знаходяться на території регіонів;
- наведення обліку всіх форм власності капіталів регіонів з позицій їх впливу на формування валового регіонального продукту та створення доданої вартості;
- введення в систему статистичної звітності регіонів показників, що характеризують рівень капіталізації суб'єктів господарювання;

– розроблення механізмів управління соціально-економічним розвитком регіонів з врахуванням власності, реальної та ринкової вартості їх активів.

Науково-прикладне розв'язання перелічених вище питань потребує формування не тільки нової методологічної бази управління економічним потенціалом регіонів, виходячи з їх унікальності, власності, вартості та здатності створювати додану вартість, а й усвідомлення необхідності в здійсненні такого переходу з боку законодавчих і виконавчих органів влади. Іноді регіональній економіці для досягнення більш високих показників діяльності зовсім не обов'язково нарощувати свій економічний потенціал, а достатньо підвищити ефективність його використання.

Перехід від формальних методів управління розвитком регіонів (від досягнутого за попередній період, від директивних завдань вищих органів влади) до оцінки реальних можливостей забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів, виходячи із оцінки економічного потенціалу, концентруватиме увагу та інтереси регіональних органів влади на питаннях, пов'язаних із пошуком шляхів ефективної реалізації ресурсного потенціалу конкретної території.

Висновки

У даній роботі міститься огляд проблем і підходів щодо оцінки впливу економічного потенціалу регіонів на забезпечення сталого розвитку держави. У результаті дослідження з'ясовано, що в економічній літературі існують різні тлумачення поняття економічного потенціалу регіону – від широкого сприйняття його як складної економічної системи, до більш вузького, як комплексного показника розвитку. Проаналізувавши існуючі методи оцінки економічного потенціалу регіону пропонується комплексне використання обох груп методів в залежності від характеристики та інших складових об'єкту дослідження. Наявність технічних засобів (інформаційних технологій, спеціалізованого програмного забезпечення, сучасних алгоритмічних підходів до економіко-математичного моделювання) для формалізованого оцінювання економічного потенціалу регіону дає змогу отримувати більш якісні результати. Поряд з цим застосування експертних методів, які враховують нагромаджений досвід, інтуїцію та професійно-орієнтовані знання експертів, дає можливість підвищити якісну наповненість інтегрального показника економічного потенціалу регіону та диференційованого підходу до його формування. У подальших дослідженнях для оцінки економічного потенціалу регіону необхідно застосовувати та розробляти відповідні методи та методики, що адаптовані до наявних на сьогоднішній день офіційних статистичних даних та дозволять визначити не тільки величину потенціалу і якісний стан його елементів, а й ефективність його використання та відтворення.

Список використаної літератури.

1. Козина Е.В. Проблемы определения и оценки экономического потенциала региона / Е.В. Козина, С.В. Гостева // Интернет- журнал «НАУКОВЕДЕНИЕ» Том 8, №5 (2016) [Електронний ресурс]-режим доступу <http://naukovedenie.ru/PDF/99EVN516.pdf> (доступ свободный).
2. Воротін В. Державне регулювання економіки України: політекономічний аспект // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України. - 2003. - № 2.
3. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник/ Сергій Чистов, Анатолій Никифоров, Тамара Куценко та ін.; М-во освіти України; КНЕУ. – 2-ге вид., доопрац. і доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 316 с.
4. Державне регулювання економіки: Підручник для студ. вуз./ Іван Михасюк, Алла Мельник, Михайло Крупка, Зіновій Залога; За ред. І.Михасюка. – Львів: Українські технології, 2004. – 639 с.
5. Дідківська Л. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник/ Л. Дідківська, Л. Головка. – 5-те вид., – К.: Знання, 2006. – 213 с.
6. Бочков М.А. Социально-экономический потенциал региона: сущность и структура // Экономика и современный менеджмент: теория и практика: сб. ст. по матер. XXIII междунар. науч.-практ. конф. – Новосибирск: СибАК, 2013. С.456
7. Kane, M. 2004. Public-Sector Economic Development: Concepts and Approaches. Washington DC: Northeast-Midwest Institute. [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://econ2.econ.iastate.edu/classes/crp274/swenson/CRP523/Readings/econdevelopmentmattkane.pdf>
8. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємства промисловості: формування, оцінка, управління, автореф. дис. /Лапін Є.В. – Харків: НТУ «Харківський політехнічний інститут», 2006. – 37с.
9. Шаховская Л. С. Теория и методология исследования социально-экономического потенциала Волгограда.// Шаховская Л. С., Попкова Е. Г., Гущина Е. Г. и др. – Волгоград: ВолгГТУ, 2002. – 166 с.
10. Shamshad Akhtar Unlocking the Potential of Regional Economic Cooperation and Integration in South Asia: Potential, Challenges and the Way Forward. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific 2016 [Електронний ресурс] – режим доступу: https://www.unescap.org/sites/default/files/Unlocking%20the%20Potential%20of%20RECI%20in%20South%20Asia_0.pdf

References.

1. Kozina, E.V. and Gosteva, S.V. (2016), "Problems of determining and assessing the economic potential of a region", Internet- zhurnal «NAUKOVEDENIE», vol. 8, issue 5, [Online], available at: <http://naukovedenie.ru/PDF/99EVN516.pdf> (dostup svobodnyj).
2. Vorotin, V. (2003), "State regulation of the economy of Ukraine: political-economic aspect", Visnyk Ukrainskoi Akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy, vol. 2.

3. Chystov, Serhii Nykyforov, Anatolii Kutsenko, Tamara and others (2005), Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy], M-vo osvity Ukrainy; 2nd. ed., KNEU, Kyiv, Ukraine, P. 316.
4. Mykhasiuk, Ivan Melnyk, Alla Krupka, Mykhailo Zaloha, Zinovii (2004), Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy], Ukrainski tekhnolohii, Lviv, Ukraine, P. 639.
5. Didkivska, L. and Holovko, L. (2006), Derzhavne rehuliuвання ekonomiky [State regulation of the economy], 5th. ed., Znannia, Kyiv, Ukraine, P. 213.
6. Bochkov, M.A. (2013), "Socio-economic potential of the region: the nature and structure", Jekonomika i sovremennyj menedzhment: teorija i praktika [Economics and modern management: theory and practice], sb. st. po mater. XXIII mezhdunar. nauch.-prakt. konf. [a collection of articles on the materials of the XXIII International Scientific and Practical Conference], SibAK, Novosibirsk, Russia, P.456.
7. Kane, M. 2004. Public-Sector Economic Development: Concepts and Approaches. Washington DC: Northeast-Midwest Institute. [Online], available at: <http://econ2.econ.iastate.edu/classes/crp274/swenson/CRP523/Readings/econdevelopmentmattkane.pdf>
8. Lapin, Ye.V. (2006), "Economic potential of industrial enterprises: formation, evaluation, management", Ph.D. Thesis, NTU «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut», Kharkiv, Ukraine, P. 37.
9. Shahovskaja, L. S. Popkova, E. G. Gushhina, E. G. and others (2002), Teorija i metodologija issledovanija social'no-jekonomicheskogo potenciala Volgograda [Theory and methodology of the study of the socio-economic potential of Volgograd], VolgGTU, Volgograd, Russia, P. 166.
10. Shamshad Akhtar Unlocking the Potential of Regional Economic Cooperation and Integration in South Asia: Potential, Challenges and the Way Forward. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific 2016, [Online], available at: https://www.unescap.org/sites/default/files/Unlocking%20the%20Potential%20of%20RECI%20in%20South%20Asia_0.pdf

Стаття надійшла до редакції 05.03.2019 р.